

zaginulo-shche-610-otrimali-

poranennya#:~:text=%D0%9F%D1%80%D0%BE%20%D1%86%D0%B5%20%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%B2%20%D0%9E%D1%84%D1%96%D1%81%20%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83%D1%80%D0%BE%D1%80%D0%B0,%22%2C%20%2D%20%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B8%20%D1%83%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%D1%96.

5. Заява Amnesty International . URL : <https://eurasia.amnesty.org/wp-content/uploads/2022/06/misiya-visokogorivnya-v-ukra%D1%97nu-generalno%D1%97-sekretarki-ai.pdf> Таку заяву зробила

Федорончук Андрій Володимирович, викладач кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, кандидат юридичних наук.

Заборона діяльності політичних партій як захід правового режиму воєнного стану.

Перед тим, як перейти до розгляду основного питання, варто пригадати, що процес заборони проросійських політичних партій в Україні розпочався значно раніше і не був пов'язаний із запровадженням воєнного стану. Так, 09.04.2015 був прийнятий Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» № 317-VIII.

«Законом про декомунізацію» передбачалось засудження комуністичного режиму і заборона пропаганди його символіки. Питання щодо заборони Комуністичної партії України належало до компетенції суду [1].

Постановою від 16 грудня 2015 року Окружний адміністративний суд міста Києва (справа № 826/15408/15) припинив діяльність Комуністичної партії України [2], але це рішення було оскаржено в апеляційному порядку і не могло вступити в законну силу протягом майже семи років.

Фактично з 2015 року Комуністична партія України продовжувала існувати і навіть отримувала членські внески, хоча і була усунута від виборчого процесу.

03 травня 2022 року Шостий апеляційний адміністративний суд відмовив у задоволенні скарги щодо рішення про заборону Комуністичної партії України [3], і підтвердив правомірність заборони Комуністичної партії України.

24 лютого 2022 року Президент України Володимир Зеленський підписав Указ № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». Згідно з указом, воєнний стан запроваджується з 5:30 24 лютого 2022 року строком на 30 діб [4]. Таке рішення ухвалено у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України та на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони й відповідно до українського законодавства.

Військове командування разом із Міністерством внутрішніх справ України, іншими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування має забезпечити передбачені Законом України «Про правовий режим воєнного стану» заходи й повноваження, необхідні для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави.

Варто навести положення ст. 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII. Якою передбачається, що в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, військове командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про

введення воєнного стану, такі, зокрема, заходи правового режиму воєнного стану як порушувати у порядку, визначеному Конституцією та законами України, питання про заборону діяльності політичних партій, громадських об'єднань, якщо вона спрямована на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення [5].

Таким чином, одним із заходів правового режиму воєнного стану є порушення у порядку, визначеному Конституцією та законами України, питання про заборону діяльності політичних партій.

19.03.2022 Президентом України було видано указ № 153/2022 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 року «Щодо призупинення діяльності окремих політичних партій»». Даний указом введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 року «Щодо призупинення діяльності окремих політичних партій».

Відповідно до рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 року «Щодо призупинення діяльності окремих політичних партій» урахуваючи пряму військову агресію з боку Російської Федерації, зважаючи на антиукраїнську політичну та організаційну діяльність, пропаганду війни, публічні заяви та заклики до зміни конституційного ладу насильницьким шляхом, реальні загрози порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підриву її безпеки, а також дії, спрямовані на незаконне захоплення державної влади, демонстрацію проявів колабораціонізму, насильства, зважаючи на програмні та статутні цілі, що містять антиукраїнську позицію, поширення відомостей про виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, з метою забезпечення національної безпеки та громадського порядку в період дії в Україні правового режиму воєнного стану, запровадженого Указом

Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102–ІХ, урахуваючи вимоги законів України "Про правовий режим воєнного стану", "Про політичні партії", відповідно до статті 107 Конституції України Рада національної безпеки і оборони України вирішила:

1. Призупинити на період дії воєнного стану будь-яку діяльність в Україні політичних партій "ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА – ЗА ЖИТТЯ", "ПАРТІЯ ШАРІЯ", "ДЕРЖАВА", "ЛІВА ОПОЗИЦІЯ", "ПРОГРЕСИВНА СОЦІАЛІСТИЧНА ПАРТІЯ УКРАЇНИ", "СОЮЗ ЛІВИХ СИЛ", "СОЦІАЛІСТИЧНА ПАРТІЯ УКРАЇНИ", "СОЦІАЛІСТИ", "ОПОЗИЦІЙНИЙ БЛОК", "НАШІ" та "БЛОК ВОЛОДИМИРА САЛЬДО".

2. Міністерству юстиції України невідкладно вжити в установленому порядку вичерпних заходів щодо заборони діяльності політичних партій, зазначених у пункті 1 цього рішення [6].

Слід звернути увагу на те, що в рішенні Ради національної безпеки і оборони України йдеться саме про призупинення на певний період діяльності визначених в ньому політичних партій.

Варто означити, що відповідно до ч. 3 ст. 5 Закону України від 05.04.2001 № 2365-III «Про політичні партії в Україні» діяльність політичної партії може бути заборонена лише за рішенням суду [7].

В свою чергу ст. 21 Закону України «Про політичні партії в Україні» визначено, що політична партія може бути заборонена в судовому порядку за адміністративним позовом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських формувань (таким органом є Міністерство юстиції України), у випадку порушення вимог щодо створення і діяльності політичних партій, встановлених Конституцією України, цим Законом та іншими законами України, у тому числі у разі встановлення судом фактів вчинення політичною партією дій, спрямованих на:

ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання

міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення;

пропаганду комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їхньої символіки;

порушення рівноправності громадян залежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками;

поширення відомостей, що містять виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України [7].

18 травня 2022 року набув чинності закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони політичних партій» від 03.05.2022 № 2243-ІХ.

Він розширює перелік підстав для заборони партії через суд. Відповідними підставами є виправдовування, визнання правомірним або заперечення збройної агресії проти України, у тому числі шляхом подання збройної агресії російської федерації та/або республіки білорусь проти України як внутрішнього конфлікту, громадянського конфлікту, громадянської війни [8].

Як бачимо, саме Міністерству юстиції України надається завдання здійснити всі подальші дії щодо вже заборони діяльності визначених політичних партій. Поняття «призупинення діяльності політичних партій» та «заборона діяльності політичних партій» мають різне змістове наповнення, відповідно і різні юридичні наслідки.

Заборона діяльності політичної партії тягне за собою припинення діяльності політичної партії, розпуск її керівних органів, обласних, міських, районних організацій і первинних осередків та інших структурних утворень, передбачених статутом партії, припинення членства в політичній партії, а також прийняття центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських формувань, та його територіальними

органами рішень про припинення політичної партії та її структурних утворень відповідно.

Призупинення діяльності політичної партії тягне за собою тимчасове припинення її діяльності у зв'язку з наявністю певних обставин з можливістю її відновлення у майбутньому в разі їх усунення чи спростування.

Проаналізувавши рішення Ради національної безпеки і оборони України є очевидним те, що законодавство чітко не регулює процедуру призупинення діяльності політичних партій. Однак в умовах воєнного стану Рада національної безпеки і оборони України має всі законні підстави тимчасово обмежувати діяльність політичних партій чи актуалізувати питання їх заборони.

Що ж стосується повної заборони проросійських політичних сил, то зупинити діяльність партії можна в судовому порядку за адміністративним позовом Міністерства юстиції України.

Приймаючи рішення про призупинення діяльності політичних партій, Рада національної безпеки і оборони України залишила за Міністерством юстиції України визначений законодавством обов'язок вжити заходів щодо судової заборони всіх проросійських партій, у діяльності яких виявлено ознаки підриву безпеки держави, незаконного захоплення державної влади, пропаганди війни та насильства тощо.

В аспекті досліджуваного питання важливим є те, що 28 березня 2022 року у Верховній Раді України зареєстрували законопроект № 7172-1 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони політичних партій», який визначатиме процедуру та наслідки заборони проросійських партій. Законопроект стосується процедури та наслідків заборони проросійських партій. Йдеться про обмеження для утворення та діяльності політичних партій, які виправдовують або заперечують збройну агресію Росії проти України, а також виправдовують дії або бездіяльність осіб, які причетні до цієї агресії [9].

Список використаних джерел:

1. Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та

заборону пропаганди їхньої символіки: Закон України від 09.04.2015 № 317-VIII, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19#Text> (дата звернення: 24.06.2022)

2. Постанова Окружного адміністративного суду міста Києва (справа № 826/15408/15) / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/54392066> (дата звернення 24.06.2022)

3. Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду (справа № 826/15408/15) / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104242119> (дата звернення 24.06.2022)

4. Про введення воєнного стану в Україні: указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення 24.06.2022)

5. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 24.06.2022)

6. Щодо призупинення діяльності окремих політичних партій: рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18.03.2022, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0005525-22#n2> (дата звернення 24.06.2022)

7. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2365-III, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#n327> (дата звернення 24.06.2022)

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони політичних партій: Закон України від 03.05.2022 № 2243-IX, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2243-IX#Text> (дата звернення 24.06.2022)

9. У Раді зареєстрували законопроект про заборону проросійських партій/ Українська правда, URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/28/7335331/>